

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 12 mars 1998 berett utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 1997/98:58 *Amsterdamfördraget* jämte motioner väckta med anledning av propositionen samt vissa motionsyrkanden från allmänna motionstiden.

När utrikesutskottet våren 1996 behandlade regeringens skrivelse 1995/96:30 med redogörelse för förberedelsearbetet inför EU:s regeringskonferens fann man att utbildningsutskottets beredningsområde inte berördes, varför utbildningsutskottet inte då bereddes tillfälle att avge yttrande. Inte heller den nu aktuella propositionen behandlar frågor som i sak faller inom utbildningsutskottets beredningsområde utbildning och forskning. Av betydelse ur utbildningsutskottets synvinkel är dock de förändringar i beslutsformerna inom EU som ingår i Amsterdamfördraget och som bl.a. berör formerna för beslut om ramprogram för forskning och Europaparlamentets del i beslutsfattandet dels om sådana ramprogram, dels om vissa yrkesutbildningsfrågor. Utbildningsutskottet går i det följande endast in på dessa förändringar och de motioner som till någon del berör dem, nämligen 1997/98:U14 (s), 1997/98:U15 (m), 1997/98:U16 (mp) och 1997/98:U17 (v).

Majoritetsbeslut i stället för enhällighet i rådet

Enligt Amsterdamfördraget utökas möjligheten att fatta beslut med kvalificerad majoritet i rådet något. Enligt vad regeringen skriver (prop. s. 143 f.) har vissa medlemsstater under regeringskonferensen förordat en mycket långtgående övergång till majoritetsbeslut, medan Sverige har ingått i en mittgrupp som visat relativt stor öppenhet för att diskutera en övergång till beslut med kvalificerad majoritet, i syfte att förbättra effektiviteten i rådets beslutsfattande. Till de ärenden som enligt Amsterdamfördraget övergår från beslut med enhällighet till majoritetsbeslut hör ramprogram för forskning.

Samarbetsproceduren med Europaparlamentet ersätts med medbeslutandeproceduren

I Amsterdamfördraget förenklas rådets beslutsprocedurer med Europaparlamentet. Den s.k. samarbetsproceduren avskaffas utom för de EMU-relaterade frågor där den i dag är tillämplig. De frågor som hittills har beslutats enligt

samarbetsproceduren – bl.a. vissa bestämmelser och åtgärder för genomförandet av ramprogram för forskning och vissa åtgärder på yrkesutbildningsområdet – skall i fortsättningen beslutas enligt medbeslutandeproceduren.

Detta innebär att Europaparlamentets ställning förstärks något i förhållande till rådet. Möjligheten som rådet haft enligt samarbetsproceduren att, under vissa förutsättningar, genom ett enhälligt beslut slutgiltigt anta ett förslag som parlamentet motsätter sig, försvinner.

Motionerna

Vänsterpartiet föreslår i motion 1997/98:U17 att riksdagen skall avslå regeringens förslag om godkännande av Amsterdamfördraget och att frågan skall underställas en folkomröstning. Motionärerna anser att fördraget innebär att viktiga delar av Sveriges självbestämmande överläts till EU. De vill att mer reell beslutsamakt skall överföras till de nationella parlamenten och att samarbetets mellanstatliga karaktär skall förstärkas. Därför bör Amsterdamfördraget enligt deras mening omförhandlas.

Miljöpartiet yrkar i motion 1997/98:U16 i första hand att Amsterdamfördraget underställs en folkomröstning i anslutning till riksdagsvalet 1998. Motionärerna anser att fördraget innebär ytterligare steg i riktning mot mer överstatlighet och minskad demokrati. Som exempel nämns bl.a. förändringen av beslutsformerna när det gäller ramprogram för forskning.

I motion 1997/98:U14 (s) yrkas att riksdagen skall avslå propositionen. Motionärerna vill att EU skall vara ett mellanstatligt samarbete. De motsätter sig en förstärkning av Europaparlamentets ställning, eftersom det skulle innebära mera federalism.

Enligt motion 1997/98:U15 (m) bör åtgärder vidtas för att förhindra EU:s fortgående federalistiska utveckling. Sverige bör enligt motionären inte acceptera övergång till majoritetsbeslut på ytterligare områden, förrän betydande institutionella förändringar har genomförts.

De övriga motioner som utrikesutskottet avser att behandla tillsammans med propositionen berör inte utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottets bedömning

Innehållet i EU:s ramprogram för forskning är ett viktigt svenskt intresse. Användningen av inhemska forskningsresurser påverkas av vilken forskning svenska forskare får EU-medel för att bedriva, eftersom EU:s bidrag i allmänhet förutsätter att halva kostnaden för ett projekt finansieras från hemlandet. Kravet på enhällighet i rådet, som hittills rått vid beslut om ramprogram för forskning, har givit medlemsstaterna möjligheter att förhindra att beslutet får ett innehåll som strider mot respektive lands intresse. Den hittillsvarande ordningen gör det möjligt för ett land att blockera beslut intill dess det fått igenom sitt önskemål. Självfallet har man sökt kompromisser för att beslut över huvud taget skulle kunna fattas. Enhällighetskravet har inte medfört att t.ex. Sverige har kunnat få igenom allt som vårt land önskat eller kunnat förhindra alla inslag som Sverige ansett vara dåliga.

Utskottet utgår från att det kommer att behövas omfattande förberedelser och mycket kompromissande även när beslut i rådet skall fattas med kvalificerad majoritet. Utskottet anser inte att den förändring som Amsterdamfördraget innebär är negativ för Sveriges möjligheter att hävda sina intressen på forskningsområdet.

Den förstärkning av Europaparlamentets ställning som det innebär att samarbetsproceduren ersätts med medbeslutandeproceduren kan utbildningsutskottet ställa sig bakom.

Såvitt avser utbildningsutskottets beredningsområde anser utskottet således att utrikesutskottet bör förorda att riksdagen bifaller regeringens förslag och därmed avslår motionerna 1997/98:U14, 1997/98:U15, 1997/98:U16 och 1997/98:U17.

Utbildningsutskottet avser att även i fortsättningen hålla sig väl underrättat om förberedelsearbetet för ett femte ramprogram för forskning.

Stockholm den 1 april 1998

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

I beslutet har deltagit: Jan Björkman (s), Beatrice Ask (m), Bengt Silfverstrand (s), Ingegerd Wärnersson (s), Rune Rydén (m), Agneta Lundberg (s), Torgny Danielsson (s), Majléne Westerlund Panke (s), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Gunnar Goude (mp), Nalin Baksi (s), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Marie Wilén (c), Margareta Sandgren (s), Charlotta L Bjälkebring (v) och Siri Dannaeus (fp).

Avvikande mening

Gunnar Goude (mp) och Charlotta L Bjälkebring (v) anför:

Vi instämmer i utskottsmajoritetens uppfattning att EU:s ramprogram för forskning är en för Sverige viktig fråga. Grundforskningens villkor i Sverige påverkas av ramprogrammet, enligt vår erfarenhet i huvudsak på ett negativt sätt.

Vi delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionerna 1997/98:U14, 1997/98:U15, 1997/98:U16 och 1997/98:U17 att Amsterdamfördraget innebär en utveckling av EU i federalistisk riktning. Denna utveckling anser vi olycklig. Sverige är inne på en farlig väg om vi nu går med på att ta bort kravet på enhällighet i rådet vid beslut om t.ex. ramprogram för forskning. Frågan om röstviktning i rådet kommer att tas upp på nytt i en framtida regeringskonferens, och vi vet att de stora länderna trycker på för att förstärka sin egen makt i rådet. Förstärkning av Europaparlamentets ställning och försvagningen av nationernas röst i ministerrådet innebär ytterligare inskränk-

ningar i svensk demokrati, folkets möjlighet att genom valda ombud i Sveriges riksdag själv bestämma, t.ex. över svensk forskningspolitik.

1997/98:UbU5y

Vi anser således att utrikesutskottet bör föreslå riksdagen att bifalla de nämnda motionerna.